

LOKALE ENERGIE: MEER INZETTEN OP 'VOOR DE METER'

Regelingen ter bevordering van decentrale energie zijn van groot belang voor het vergroten van het draagvlak voor de overgang naar duurzame energie. Er zijn twee soorten regelingen: 'achter de meter', ofwel 'saldering' en 'voor de meter'. Van de eerste wordt thans veel gebruik gemaakt; van de tweede nog veel te weinig. Hier een pleidooi om meer in te zetten op 'voor de meter' regelingen, ook als dit op den duur leidt tot afschaffing van de salderingsregeling.

Pogingen om de gunstige salderingsregeling ook te laten gelden voor decentrale initiatieven waarmee meer dan één huishouden betrokken is stuiten op het verzet van minister Kamp. Hij wil de salderingsregeling zelfs op den duur afschaffen (Visie Lokale Energie, november 2013, paragraaf 4.3, onder het kopje "*Lokale duurzame elektriciteit achter de meter*").

Beide regelingen impliceren een vorm van subsidie of belastingvermindering, die op de een of andere manier bekostigd worden uit collectieve lasten. Terecht probeert de minister te zorgen dat de som van deze collectieve lasten beperkt blijft. Weliswaar is het belang van decentrale energie zo groot dat wij ervoor pleiten die grens ruimer te kiezen dan de minister nu doet. Maar dat is politiek niet kansrijk. Veel kansrijker zal een verschuiving zijn van de lasten nodig voor de ene regeling naar die voor de andere regeling.

Het wordt tijd dat veel meer initiatieven van de grond komen waarbij een groep mensen samen zonnepanelen installeren, een windmolen plaatsen of een warmtenet aanleggen. Mede vanwege de insteek van de minister moeten deze initiatieven het hebben van een regeling 'voor de meter'. Die regeling moet verruimd worden. Zo moet de postcoderoos ruimer gekozen worden en moet het belastingvoordeel hoger worden dan 7,5 ct/kWh.

Verruiming van de 'voor de meter' regelingen is voor de minister waarschijnlijk veel makkelijker te accepteren als de PvdA akkoord gaat met afschaffing van de salderingsregeling op enig moment in de toekomst of een zodanige aanpassing dat de nadelen significant afnemen. Er zijn drie goede argumenten voor afschaffing of aanpassing:

- De salderingsregeling staat de stimulering van duurzaam gedrag in de weg
- De salderingsregeling dreigt een onevenredig deel van het budget op te eisen
- De salderingsregeling is weinig sociaal

Deze drie argumenten worden in de bijlage uitgewerkt. Ook worden daar mogelijkheden voor aanpassing besproken.

Om te zorgen dat veel initiatieven voor decentrale energie genomen worden, moeten de regelingen niet alleen royaal zijn, maar ook gegarandeerd worden voor een flinke lange tijd. Dus moet ook de eventuele afschaffing van de salderingsregeling lang van te voren worden aangekondigd en worden begeleid in de vorm van overgangsregelingen en vervangende regelingen. Volgens het kabinet is de salderingsregeling gegarandeerd tot 2020. Misschien is het beter om te garanderen dat de salderingsregeling de komende 3 jaar nog toegankelijk blijft voor iedereen en vervolgens nog tien jaar blijft bestaan voor degenen die er dan gebruik van maken.

BIJLAGE OVER SALDERINGSREGELING

KARAKTERISTIEKEN SALDERINGSREGELING

Iemand met een eigen huis kan zelf elektrische energie opwekken met zonnepanelen. Die energie gebruikt hij deels zelf, maar hij levert vaak een groot deel aan het net, vooral als de zon flink schijnt en hij zelf op dat moment weinig energie nodig heeft. 's Nachts krijgt hij elektriciteit geleverd vanuit het net; 's winters vaak ook overdag. Gedurende een jaar stroomt er dus een grote hoeveelheid elektriciteit vanuit zijn huis naar het net en een grote hoeveelheid uit het net naar zijn huis. De salderingsregeling in zijn huidige vorm houdt in dat hij alleen betaalt (of betaald krijgt) voor het verschil ("**saldo**") van die twee. Bij de regeling in zijn huidige vorm gaat het om het **saldo gemiddeld over het jaar**. De betaling betreft betaling aan de elektriciteitsleverancier en aan de belastingdienst (elektriciteitsbelasting en BTW).

De rest van elektriciteit wordt met gesloten beurzen verrekend. De netbeheerder en de grote elektriciteitscentrales krijgen dus voor die rest niet direct geld ter compensatie van de kosten die ze maken om aan hen geleverde elektriciteit te verwerken en elektriciteit op een ander moment te leveren (inclusief de garantie dat altijd elektriciteit geleverd wordt). Als ze het verschil tussen opbrengsten en kosten gelijk willen houden aan die zonder salderingsregeling, moeten ze de tarieven verhogen, ook die van klanten zonder zonnepanelen. Het rijk krijgt ook geen kans om belasting te heffen over dit deel van het economisch verkeer.

Wie de elektriciteit die hij zelf opwekt en op dat moment niet gebruikt, tijdelijk opslaat in accu's om hem later te gebruiken, moet daar kosten voor maken. Maakt hij daarentegen gebruik van saldering, dan kost hem dat niets: netbeheerder en elektriciteitsleverancier zorgen als het ware gratis voor de opslag van die tijdelijk overtollige elektriciteit.

DE SALDERINGSREGELING STAAT STIMULERING DUURZAAM GEDRAG IN DE WEG

De kosten van de elektriciteitsproductie worden voor een belangrijk deel bepaald door de maximale productie- en transportcapaciteit die nodig is om te garanderen dat er altijd elektriciteit geleverd wordt, ook op het moment dat er erg veel vraag is. Die piekcapaciteit is veel groter dan de gemiddelde capaciteit. Dat verschil neemt toe met de groei van elektriciteit uit zon en wind. Het maakt dat het systeem inefficiënt is met verspilling van grondstoffen en energie ten behoeve van de piekcapaciteit. Het systeem kan efficiënter gemaakt worden door mensen te stimuleren om hun actuele elektriciteitsbehoefte meer af te stemmen op de beschikbaarheid er van en om energie uit elektriciteit tijdelijk op te slaan op momenten van overschot aan elektriciteit.

Daartoe zou de prijs van elektriciteit ook voor particulieren moeten fluctueren bijvoorbeeld per kwartier, dus veel frequenter dan gedaan wordt bij het onderscheid tussen dagtarief en nacht/weekendtarief. Het is niet onredelijk als mensen minder betalen als zij hun wasmachine laten draaien op een moment dat weinig anderen elektriciteit gebruiken. Het is ook niet onredelijk dat mensen meer geld krijgen voor de elektriciteit die ze aan het net leveren op een moment dat er veel vraag naar elektriciteit is dan op een moment dat er weinig vraag is. Het is goed dat minister Kamp ernaar streeft om een dergelijk systeem van 'dynamische tarifiering' of 'real time pricing' mogelijk te maken (Visie Lokale Energie, november 2013, paragraaf 4.1 en 4.3).

Maar dat betekent afschaffing van de salderingsregeling in zijn huidige vorm met één prijs voor alle elektriciteit die gedurende een jaar heen en weer stroomt.

DE SALDERINGSREGELING DREIGT EEN ONEVENREDIG DEEL VAN HET 'BUDGET' OP TE EISEN
Bij 'Budget' gaat het hier om het overheidsbudget in vrij ruime betekenis. Het betreft niet alleen de uitgaven voor het stimuleren van de energietransitie, maar ook om de gedeerde belastinginkomsten. Marc Londo van ECN heeft een studie gemaakt van de geschiedenis van de salderingsregeling en de mogelijke toekomst in de periode tot 2020 ('De salderingsregeling: wat kost dat de overheid? Is dat houdbaar en nodig?', 27 mei 2014). Hij destilleert daaruit onder meer de volgende boodschappen:

- Saldering wordt een voor de overheid oncomfortabele kostenpost
- Saldering is een substantiële subsidie op zon-PV in vergelijking met andere stimuleringsinstrumenten voor hernieuwbare energie
- Op termijn is salderen helemaal niet meer nodig voor een gezonde ontwikkeling van zon-PV.

DE SALDERINGSREGELING IS WEINIG SOCIAAL

Van de salderingsregeling kunnen vooral de eigenaars van een eigen huis met een eigen dak profiteren. Die mensen behoren bijna allemaal tot het rijkere deel van de bevolking.

MOGELIJKHEDEN VOOR AANPASSING VAN DE SALDERINGSREGELING

1. Bij de huidige salderingsregeling wordt één jaar gehanteerd als de periode waarover gemiddeld wordt. Die periode kan in principe korter gekozen worden. Dan wordt 'dynamische tarifiering' mogelijk, vooral als de periode extreem kort gekozen wordt, bijvoorbeeld een kwartier. Dan verdwijnt het voordeel van bezitters van zonnepanelen dat de prijs die ze krijgen voor de elektriciteit die ze aan het net leveren relatief hoog is bij een overschot aan elektriciteit en de prijs die ze moeten betalen relatief laag op momenten dat de centrales op volle toeren moeten draaien. Maar het stimuleert duurzaam gedrag.
2. De salderingsregeling wordt ook toegankelijk gemaakt voor kleine groepen burgers die samen energie opwekken. Belangrijk is de vraag hoe "klein" gedefiniëerd wordt. Het ligt voor de hand woningcoöperaties in de sociale huursector daartoe te rekenen. Maar mogen commerciële woningverhuurders daar dan van worden uitgesloten? Ook de definitie van "samen" is belangrijk. Als een rijke landbezitter een windturbine op zijn land laat plaatsen en elektriciteit levert aan verder niet betrokken medeburgers in de buurt, worden landbezitter en medeburgers dan tot een dergelijke groep gerekend?